

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗП(ПТ)О

Біла Церква 2025

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗП(ПТ)О

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

Автор-розробник:

Геревенко Андрій Михайлович-старший викладач кафедри технологій навчання охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО "УМО" НАПН України

СХВАЛЕНО

*кафедрою технологій навчання,
охорони праці та інклюзивної освіти
протокол 1 від 07.01.2025 року
завідуюча кафедрою*

Г.О. Коссова-Сіліна

Геревенко А.М. Заходи безпеки під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗП(ПТ)О: електронний навчальний курс / А.М. Геревенко, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2025. 66 с.

Рецензенти:

Горошкова Лідія Анатоліївна,—професор кафедри екології Національного університету України «Києво-Могилянська академія» докторка економічних наук професорка, академік Академії економічних наук України

Герасименко Юлія Сергіївна, завідувачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, доцентка, докторка економічних наук, фахівець у сфері національної економіки та статистики.

Оновлено та затверджено на засіданні кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти (протокол засідання кафедри №1 від 07 січня 2025р.)

Електронний навчальний курс «Заходи безпеки під час проведення занять з професійно- теоретичної підготовки в ЗП(ПТ)О» спрямований на набуття знань та навичок з основних аспектів охорони праці в умовах воєнного конфлікту в Україні. Учасники курсу матимуть можливість ознайомитися з ключовими аспектами безпеки та захисту працівників у цих умовах, дізнатися про правові аспекти та відповідальність у цій сфері. В рамках курсу будуть розглянуті стратегії управління ризиками, а також надані практичні поради щодо ефективної реакції на надзвичайні ситуації. Основний акцент робиться на підвищенні ефективності викладання охорони праці педагогічними працівниками з метою поліпшення умов праці та підвищення інтересу здобувачів освіти під час навчання в закладах професійної освіти та під час воєнного стану в Україні.

Електронний навчальний курс розроблено відповідно до комплексної теми *науково-дослідної роботи БІНПО «Трендвотчінг ринку праці в системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах повоєнного відновлення України» (0122U202007, 2022–2025 рр.)*.

© БІНПО УМО, 2025

Розробник: Геревенко Андрій Михайлович, старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО "УМО" НАПН України.

ЕНК «Організація охорони праці в ЗП(ПТ)О. Безпекові вимоги в умовах воєнного стану в Україні» розрахований на викладання для категорій слухачів курсів підвищення кваліфікації: педагогічні працівники закладів професійної освіти для дистанційної, очно-дистанційної, та заочної форм навчання.

Бюджет навчального часу становить 8 годин, із яких: лекції (2 год.), семінарське заняття (4 год.), самостійна робота (2 год.)

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	6
1. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	7
2. ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	10
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	15
4. ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ.....	18
5. ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.....	43
6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	52
7. МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ.....	53
8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ.....	56
9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ.....	72
10 ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА.....	73

АНОТАЦІЯ

Електронний навчальний курс «Заходи безпеки під час проведення занять з професійно- теоретичної підготовки в ЗП(ПТ)О» спрямований на надання знань та навичок з організації та забезпечення безпеки праці під час воєнного стану у закладах освіти. Курс складається з трьох тематичних розділів.

Тема 1 "Основи законодавства з охорони праці: права та заходи безпеки" розглядає основні аспекти законодавства, які стосуються охорони праці під час воєнного стану. Зокрема, розглядаються визначення понять і термінів, сфера дії законодавства, державна політика в галузі охорони праці, а також права працівників та заходи безпеки під час укладання трудового договору, роботи, а також особливості охорони праці жінок та неповнолітніх.

Тема 2 "Організація охорони праці в закладах освіти" детально розглядає питання управління охороною праці та обов'язки роботодавця, обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів, організацію служби охорони праці, проведення навчання з питань охорони праці та інші аспекти забезпечення безпеки праці в закладах освіти.

Тема 3 "Організація безпеки та управління ризиками в закладах освіти" зосереджується на питаннях тимчасового припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці, поширення дії нормативно-правових актів на сферу навчання, відповідальності за порушення вимог, стані пожежної безпеки, електрогосподарства та інших аспектах організації безпеки праці в умовах воєнного стану.

Цей курс допоможе слухачам засвоїти необхідні знання та навички для забезпечення безпеки праці в закладах освіти під час воєнного стану в Україні.

1. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Пояснювальна записка. Актуальність навчального курсу "«Заходи безпеки під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗП(ПТ)О» визначається надзвичайною важливістю забезпечення безпеки праці під час конфліктних ситуацій.

Актуальність. Електронний навчальний курс актуальний для педагогічних працівників професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки в закладах П(ПТ)О у контексті вдосконалення знань з питань охорони праці.

З урахуванням геополітичної ситуації та історичних подій, Україна може стикнутися з можливістю воєнного конфлікту. У такій ситуації забезпечення безпеки праці стає надзвичайно важливим для збереження життя та здоров'я працівників у всіх сферах діяльності, включаючи освіту.

Роботодавці та працівники повинні бути готові до можливих надзвичайних ситуацій, включаючи воєнний стан. Знання про заходи безпеки, процедури евакуації та реагування на небезпеку стануть ключовими у таких обставинах.

У разі введення воєнного стану можуть застосовуватися особливі правила та обмеження, які стосуються прав працівників. Розуміння законодавства та правових аспектів охорони праці стає невід'ємною частиною підготовки до таких ситуацій.

Освітні заклади, які можуть вважатися місцями концентрації людей, потребують особливої уваги щодо забезпечення безпеки під час надзвичайних ситуацій. Розуміння процедур та планування реагування на небезпеку може допомогти зменшити ризик та зберегти життя.

Мета курсу. Надання учасникам необхідних знань та навичок з організації та забезпечення безпеки праці в умовах надзвичайних ситуацій. Курс включає вивчення теоретичних аспектів законодавства, прав працівників, процедур безпеки, а також проведення практичних вправ та симуляційних сценаріїв. Учасники отримають необхідні знання для ефективної дії в надзвичайних ситуаціях та зможуть впроваджувати стратегії безпеки для захисту себе та своїх колег.

Завдання курсу:

- ✓ Надання учасникам фундаментальних знань щодо законодавства, прав та процедур безпеки праці в умовах воєнного стану.
- ✓ Проведення практичних вправ та симуляційних сценаріїв для навчання учасників ефективним стратегіям реагування на надзвичайні ситуації.

- ✓ Сприяння активним обговоренням та обміну думками між учасниками для вирішення питань та розробки оптимальних рішень у сфері безпеки праці.
- ✓ Забезпечення механізмів оцінки знань та вмінь учасників, а також вдосконалення курсу на основі отриманих відгуків та результатів навчання.

Очікувані результати курсу:

- ✓ Глибоке розуміння учасниками законодавства з охорони праці під час воєнного стану та його практичне застосування.
- ✓ Оволодіння учасниками навичками управління ризиками та небезпеками в надзвичайних ситуаціях.
- ✓ Здатність учасників ефективно застосовувати процедури безпеки та реагувати на небезпечні обставини.
- ✓ Розвиток учасників як кваліфікованих працівників, здатних діяти в умовах надзвичайних ситуацій для забезпечення власної безпеки та безпеки оточуючих.

Методи навчання: мозковий штурм, метод кейсів, рольові ігри, проектування нестандартних віртуальних ситуацій, інтерактивної дискусії тощо.

Засоби навчання: : електронні засоби навчання (Інтернет ресурси державних сайтів і порталів, електронні посібники, цифрові комплекси, комп'ютерні тести, дистанційний курс, тощо), навчально-методичні посібники, науково-популярна література, інформаційні ресурси Інтернету, освітньо-інформаційні портали тощо.

- ✓ **Об'єктом вивчення** Об'єктом вивчення є процеси та методи забезпечення безпеки праці під час воєнного стану в Україні, зокрема в контексті законодавства, організації охорони праці та управління ризиками в закладах освіти.
- ✓ **Предметом** – є система нормативно-правових актів, політика, процедури та практичні аспекти забезпечення безпеки праці під час воєнного стану в Україні, з фокусом на закладах освіти.
- ✓ Навчальна тема має міждисциплінарний характер. Вона охоплює аспекти законодавства, безпеки праці, пожежної безпеки, електробезпеки, управління ризиками та інші галузі, які перетинаються з освітніми аспектами.

Слухач повинен знати:

Слухачі повинні мати базові знання з правових норм і вимог щодо охорони праці, уміти аналізувати потенційні ризики та виконувати професійні обов'язки в умовах воєнного стану, включаючи дії у надзвичайних ситуаціях. Також вони

повинні розуміти методи управління ризиками та знати процедури евакуації та безпеки в разі виникнення небезпечних ситуацій на робочому місці.

Слухач повинен уміти:

- ✓ Аналізувати та інтерпретувати законодавство з охорони праці в умовах воєнного стану.
- ✓ Визначати потенційні загрози та ризики для працівників та виробничого процесу в умовах воєнного конфлікту.
- ✓ Застосовувати заходи безпеки та навички першої допомоги у небезпечних умовах.
- ✓ Реагувати на надзвичайні ситуації та виконувати вимоги планів евакуації та рятування.
- ✓ Здійснювати ефективне управління ризиками та запобігати можливим негативним наслідкам для здоров'я та безпеки працівників.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення. Курс представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, завдання до самостійної роботи) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

2. ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу «Заходи безпеки під час проведення занять з професійно- теоретичної підготовки в ЗП(ПТ)О»		
Обсяг курсу		0,3 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 8 академічних годин, що відповідає 0,3 ЄКТС кредиту
Рівень програми		Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
A	Мета	
	Надання учасникам необхідних знань та навичок з організації та забезпечення безпеки праці в умовах надзвичайних ситуацій. Курс включає вивчення теоретичних аспектів законодавства, прав працівників, процедур безпеки, а також проведення практичних вправ та симуляційних сценаріїв. Учасники отримають необхідні знання для ефективної дії в надзвичайних ситуаціях та зможуть впроваджувати стратегії безпеки для захисту себе та своїх колег.	
B	Характеристика типової програми	
1.	Функціональна спрямованість	Функціональна спрямованість цього навчального курсу полягає в забезпеченні слухачів знаннями, необхідними для ефективного управління охороною праці під час воєнного стану в Україні. Він призначений для педагогічних працівників та спеціалістів з охорони праці, які працюють в закладах професійної освіти, а також для будь-яких інших осіб, які цікавляться цією проблематикою. Основні функції курсу включають ознайомлення з нормативно-правовою базою, надання практичних порад щодо управління ризиками та підвищення свідомості щодо безпеки праці під час надзвичайних обставин.
2.	Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, здатних до сучасних форм організації навчання з питань охорони праці у ЗП(ПТ)О.

3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти
4.	Особливості типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій. Особливості електронного курсу: - Підвищення рівня роботи з мобільними додатками з охорони праці; - Створення інтерактивно – практичних просторів з охорони праці інтерактивного освітнього контенту за допомогою мобільних додатків; - Ефективна організація навчання та перевірки знань з питань охорони праці;
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для підвищення кваліфікації викладачів та майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О.
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
D	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань. Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльсного підходів та

		інноваційних технологій навчання: інтерактивних, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання практичних завдань.
Е	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів.
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	- здатність здійснювати календарно-тематичне планування змісту навчальних дисциплін, планувати навчальні заняття, самостійну та індивідуальну роботу; - здатність добирати доцільні методи, форми, засоби, технології навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти; - здатність застосовувати новітні форми, методи, прийоми та засоби навчання, інноваційні педагогічні технології; - здатність оволодіти інноваційним педагогічним досвідом, застосовувати та поширювати його.
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	Розуміння основних аспектів охорони праці під час воєнного стану в Україні. Знання ключових нормативно-правових актів, що регулюють сферу безпеки та захисту працівників під час воєнного конфлікту. Вміння реалізувати стратегії управління ризиками та планувати ефективну реакцію на надзвичайні ситуації. Освоєння практичних навичок щодо запобігання та реагування на негативні наслідки для забезпечення безпеки праці під час воєнного стану. Здатність аналізувати та оцінювати ризики для працівників та вживати заходів для їх мінімізації. Вміння ефективно комунікувати та

		співпрацювати з колегами з метою покращення умов праці під час воєнного конфлікту.
F	Програмні результати навчання	
1.	Знання і розуміння	Основні принципи та поняття охорони праці в умовах воєнного стану. Сферу дії законодавства України щодо охорони праці в період воєнного конфлікту. Правові аспекти та відповідальність у сфері безпеки та захисту працівників під час воєнного стану. Стратегії управління ризиками та планування заходів щодо попередження та реагування на надзвичайні ситуації. Практичні навички з оцінки ризиків та реалізації заходів забезпечення безпеки праці в умовах воєнного конфлікту. Вміння аналізувати та ідентифікувати потенційні небезпеки для працівників та вживати заходів для їх усунення. Ефективне використання засобів комунікації та співпраці з колегами для забезпечення безпеки та захисту під час воєнного стану.
2.	Розвинені вміння	Аналіз ризиків: Вони зможуть аналізувати потенційні небезпеки та оцінювати ризики для працівників у період воєнного стану. Планування та управління: Вміння розробляти стратегії управління ризиками та планування заходів для попередження та реагування на надзвичайні ситуації. Комунікація: Здатність ефективно комунікувати з колегами та керівництвом для спільного вирішення проблем безпеки праці. Прийняття рішень: Навички прийняття обґрунтованих рішень щодо забезпечення безпеки та захисту працівників у воєнний період. Навички реагування: Здатність швидко та ефективно реагувати на надзвичайні ситуації та кризові події, забезпечуючи безпеку працівників та захист від загроз. Аналіз та вдосконалення: Навички аналізувати ефективність заходів з безпеки праці та вдосконалювати їх на основі зібраної інформації та досвіду.
3.	Диспозиції (цінності, ставлення)	Свідомість про важливість безпеки: Розуміння та усвідомлення важливості забезпечення безпеки праці як основної цінності в умовах воєнного

		стану. Відповідальність: Готовність взяти на себе відповідальність за власну безпеку та безпеку оточуючих, а також за виконання заходів з попередження та реагування на небезпеку. Дисципліна: Свідоме дотримання встановлених норм та процедур щодо безпеки праці в умовах воєнного конфлікту. Гнучкість: Здатність адаптуватися до змін в умовах воєнного стану та швидко реагувати на надзвичайні ситуації. Солідарність: Готовність допомагати колегам та співробітникам у забезпеченні безпеки праці та взаємопідтримці в надзвичайних обставинах.
Ключові слова Охорона праці, воєнний стан, надзвичайні ситуації, законодавство, права працівників, безпека праці, управління ризиками, заходи, профілактика.		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Тематичний план	Форми роботи, кількість годин					
	Усього годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Кількість годин контролю	Вид контролю
Тема 1. Основи законодавства з охорони праці: права та заходи безпеки	2	2				
Тема 2. Організація охорони праці в закладах освіти		2				
Тема 3. Організація безпеки та управління ризиками в закладах освіти	2		2			
Тема 4. Опануй додаток перша допомога				2		
Разом	8	4	2	2		

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Інтернет – лекція 2 год.

ТЕМА 1. Основи законодавства з охорони праці: права та заходи безпеки

Визначення понять і термінів. Сфера дії законодавства України з охорони праці. Законодавство про охорону праці. Державна політика в галузі охорони праці. Права на охорону праці під час укладання трудового договору. Права працівників на охорону праці під час роботи. Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкочувальними засобами. Відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їх смерті. Охорона праці жінок. Охорона праці неповнолітніх

Інтернет – лекція №1 2 год.

ТЕМА 2. Організація охорони праці в закладах освіти

Управління охороною праці та обов'язки роботодавця. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Служба охорони праці. Система управління охороною праці в галузі освіти. Відповідальні за охорону трудової діяльності в закладах професійної (професійнотехнічної) освіти. Служба охорони праці в закладі професійної освіти. Куточок з охорони праці в навчальному закладі. Адміністративно-господарський контроль. Комісія з питань охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Навчання з питань охорони праці. Інструктаж з охорони праці на дистанційному навчанні. Фінансування охорони праці. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій. Економічне стимулювання охорони праці. Відшкодування юридичним, фізичним особам і державі збитків, завданих порушенням вимог з охорони праці

Семінарське заняття №2 2 год.

ТЕМА 3. Організація безпеки та управління ризиками в закладах освіти

Тимчасове припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці. Поширення дії нормативно-правових актів з охорони праці на сферу трудового і професійного навчання. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці. Перелік документів, що регулюють питання охорони праці, безпеки життєдіяльності в закладі освіти. Стан пожежної безпеки в закладі освіти. Стан електрогосподарства. Утримання території закладу.

Самостійна робота 2 год.

ТЕМА 4. Заходи безпеки в надзвичайних ситуаціях

У разі надзвичайної ситуації необхідно діяти заздалегідь підготовленим планом, який передбачає кілька ключових кроків для забезпечення безпеки. Перш за все, слід визначити основні загрози, такі як пожежа, землетрус, техногенна аварія чи небезпеки, пов'язані з воєнним станом, зокрема бомбардування або обстріли. План повинен передбачати організацію евакуації, що включає чітке визначення маршрутів, місць збору персоналу та розподілу відповідальності серед учасників освітнього процесу. Ефективна комунікація є критично важливою, і для цього необхідно використовувати надійні засоби зв'язку, такі як мобільні телефони, радіозв'язок або внутрішню систему сповіщення.

Попередження ризиків можливе шляхом регулярних тренувань та перевірок готовності персоналу. Це включає навчання, як діяти в екстрених умовах, наприклад, користуватися засобами індивідуального захисту або забезпечувати першу допомогу. Після завершення надзвичайної ситуації слід провести оцінку завданих збитків, відновити пошкоджену інфраструктуру та забезпечити психологічну підтримку учасникам освітнього процесу.

Кожна людина або група повинна знати свої обов'язки відповідно до плану дій. Наприклад, одна група відповідає за евакуацію, інша — за комунікацію, ще одна — за медичну допомогу. Якщо стандартний план дій виявляється неефективним, слід передбачити альтернативні сценарії. Це можуть бути додаткові шляхи евакуації, залучення зовнішніх служб, наприклад рятувальників чи поліції, або використання резервних ресурсів для забезпечення безпеки. Головна мета всіх дій — мінімізувати загрози для життя і здоров'я людей та якнайшвидше відновити нормальний режим роботи.

4. ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Інтернет – лекція (2 год)

ТЕМА 1. Основи законодавства з охорони праці: права та заходи безпеки

Мета:

Ознайомлення слухачів з основами законодавства з охорони праці, правами працівників та заходами безпеки на робочому місці.

праці.

Завдання лекції включають:

- ✓ Розглянути основні поняття та терміни, пов'язані з охороною праці.
- ✓ Дослідити сферу дії законодавства України з охорони праці.
- ✓ Вивчити основні законодавчі акти, які регулюють питання охорони праці.
- ✓ Аналізувати державну політику в галузі охорони

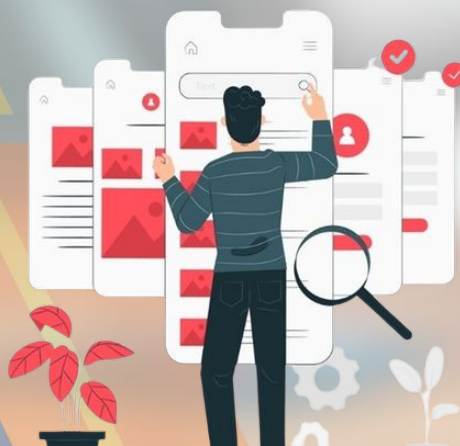
Зміст

- 1.1 Визначення понять і термінів
- 1.2. Сфера дії законодавства України з охорони праці
- 1.3 Законодавство про охорону праці
- 1.4 Державна політика в галузі охорони праці
- 1.5 Права на охорону праці під час укладання трудового договору

- 1.6. Права працівників на охорону праці під час роботи
- 1.7. Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці
- 1.8. Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами
- 1.9. Відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їх смерті
- 1.10. Охорона праці жінок
- 1.11. Охорона праці неповнолітніх

Питання для самоконтролю

1. Що включає в себе визначення понять і термінів в галузі охорони праці?
2. Яка є сфера дії законодавства України з охорони праці? Які законодавчі акти входять у цю сферу?
3. Які основні аспекти охорони праці регулює законодавство?
4. Яка є державна політика в галузі охорони праці? Які основні принципи вона включає?
5. Які права надаються працівникам на охорону праці під час укладання трудового договору?
6. Які права мають працівники на охорону праці під час виконання роботи?
7. Які пільги і компенсації надаються працівникам за важкі та шкідливі умови праці?
8. Якими засобами забезпечується безпека працівників на робочому місці?
9. В яких випадках працівникам надається відшкодування шкоди за ушкодження здоров'я або смерть?
10. Які особливості охорони праці відносно жінок?
11. Які заходи передбачені для охорони праці неповнолітніх працівників?

Самостійна робота:

Вивчити нормативно-правові акти, що регулюють охорону праці в Україні.

Підготувати короткий огляд прав працівників на охорону праці під час укладання трудового договору та під час роботи.

Розробити пропозиції щодо поліпшення системи охорони праці на підприємстві з урахуванням державної політики.

Рефлексивне завдання:

Після завершення розділу, складіть короткий рефлексивний запис, в якому оцініть власне розуміння та освоєння матеріалу, визначіть основні труднощі та висуніть пропозиції щодо подальшого вдосконалення знань з цієї теми.

МАТЕРІАЛ ВИКЛАДУ

ТЕМА 1. Основи законодавства з охорони праці: права та заходи безпеки

1.1 Визначення понять і термінів

Схема 1.1.

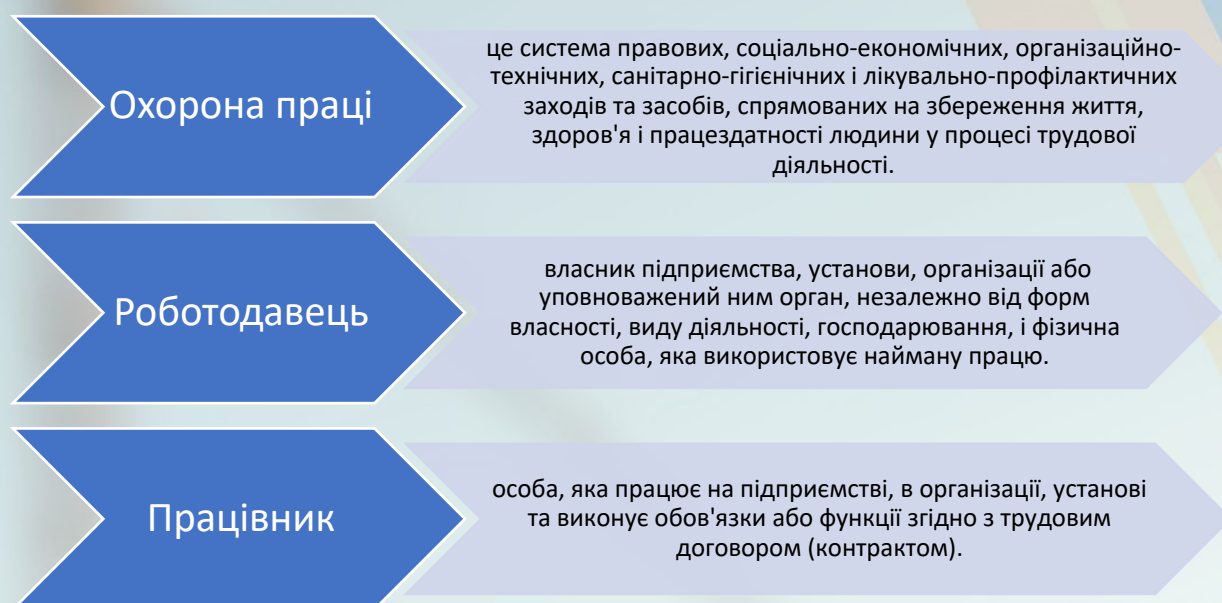

Схема 1.1. Визначення понять і термінів

1.2. Сфера дії законодавства України з охорони праці

Схема 1.2.

Схема 1.2. Сфера дії законодавства України з охорони праці

1.3 Законодавство про охорону праці

Схема 1.3.

Схема 1.3. Законодавство про охорону праці

1.4 Державна політика в галузі охорони праці

Державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

Державна політика в галузі охорони праці базується на принципах:

- пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці;
- підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння установи у створенні безпечних та нешкідливих умов праці;
- комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки і техніки та охорони довкілля;
- соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

- встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх установи та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності;
- адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану;
- використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству;
- інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці;
- забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях;
- використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва.

1.5 Права на охорону праці під час укладання трудового договору

Умови трудового договору не можуть містити положень, що суперечать законам та іншим нормативно-правовим актам з охорони праці.

Під час укладання трудових договорів (крім трудового договору про дистанційну роботу, про надомну роботу) роботодавець повинен поінформувати працівника під розписку про умови праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, можливі наслідки їх впливу на здоров'я та про права працівника на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору та з урахуванням особливостей спрощеного режиму регулювання трудових відносин.

Працівнику не може пропонуватися робота, яка за медичним висновком протипоказана йому за станом здоров'я. До виконання робіт підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору, допускаються особи за наявності висновку психофізіологічної експертизи.

Усі працівники згідно із законом підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

1.6. Права працівників на охорону праці під час роботи

Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам законодавства.

Працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля. Він зобов'язаний негайно повідомити про це безпосереднього керівника або роботодавця. Факт наявності такої ситуації за необхідності підтверджується спеціалістами з охорони праці підприємства за участю представника профспілки, членом якої він є, або уповноваженої працівниками особи з питань охорони праці (якщо професійна спілка на підприємстві не створювалася), а також страхового експерта з охорони праці.

За період простою з причин, передбачених частиною другою цієї статті, які виникли не з вини працівника, за ним зберігається середній заробіток.

Працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавства про охорону праці, не дотримується умов колективного договору з цих питань. У цьому разі працівникові виплачується вихідна допомога в розмірі, передбаченому колективним договором, але не менше тримісячного заробітку.

Працівника, який за станом здоров'я відповідно до медичного висновку потребує надання легшої роботи, роботодавець повинен перевести за згодою працівника на таку роботу на термін, зазначений у медичному висновку, і у разі потреби встановити скорочений робочий день та організувати проведення навчання працівника з набуття іншої професії відповідно до законодавства.

На час зупинення експлуатації підприємства, цеху, ділянки, окремого виробництва або устаткування органом державного нагляду за охороною праці чи службою охорони праці за працівником зберігаються місце роботи, а також середній заробіток.

1.7. Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці

Працівники, зайняті на роботах з важкими та шкідливими умовами праці, безоплатно забезпечуються лікувально-профілактичним харчуванням, молоком

або рівноцінними харчовими продуктами, газованою солоною водою, мають право на оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення, скорочення тривалості робочого часу, додаткову оплачувану відпустку, пільгову пенсію, оплату праці у підвищеному розмірі та інші пільги і компенсації, що надаються в порядку, визначеному законодавством.

У разі роз'їзного характеру роботи працівникові виплачується грошова компенсація на придбання лікувально-профілактичного харчування, молока або рівноцінних йому харчових продуктів на умовах, передбачених колективним договором.

Роботодавець може за свої кошти додатково встановлювати за колективним договором (угодою, трудовим договором) працівникові пільги і компенсації, не передбачені законодавством.

Протягом дії укладеного з працівником трудового договору роботодавець повинен, не пізніше як за 2 місяці, письмово інформувати працівника про зміни виробничих умов та розмірів пільг і компенсацій, з урахуванням тих, що надаються йому додатково.

1.8. Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкджувальними засобами

На роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, а також роботах, пов'язаних із забрудненням або несприятливими метеорологічними умовами, працівникам видаються безоплатно за встановленими нормами спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту, а також мийні та знешкджувальні засоби. Працівники, які залучаються до разових робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварій, стихійного лиха тощо, що не передбачені трудовим договором, повинні бути забезпечені зазначеними засобами.

Роботодавець зобов'язаний забезпечити за свій рахунок придбання, комплектування, видачу та утримання засобів індивідуального захисту відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці та колективного договору.

У разі передчасного зношення цих засобів не з вини працівника роботодавець зобов'язаний замінити їх за свій рахунок. У разі придбання працівником спецодягу, інших засобів індивідуального захисту, мийних та знешкджувальних засобів за свої кошти роботодавець зобов'язаний компенсувати всі витрати на умовах, передбачених колективним договором.

Згідно з колективним договором роботодавець може додатково, понад встановлені норми, видавати працівникові певні засоби індивідуального захисту, якщо фактичні умови праці цього працівника вимагають їх застосування.

1.9. Відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їх смерті

Відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або у разі смерті працівника, здійснюється Фондом соціального страхування України відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності".

Роботодавець може за рахунок власних коштів здійснювати потерпілим та членам їх сімей додаткові виплати відповідно до колективного чи трудового договору.

За працівниками, які втратили працездатність у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, зберігаються місце роботи (посада) та середня заробітна плата на весь період до відновлення працездатності або до встановлення стійкої втрати професійної працездатності. У разі неможливості виконання потерпілим попередньої роботи проводяться його навчання і перекваліфікація, а також працевлаштування відповідно до медичних рекомендацій.

Час перебування на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням зараховується до стажу роботи для призначення пенсії за віком, а також до стажу роботи із шкідливими умовами, який дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і в пільгових розмірах у порядку, встановленому законом.

1.10. Охорона праці жінок

Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт, пов'язаних з санітарним та побутовим обслуговуванням), а також залучення жінок до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми, відповідно до переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, граничних норм підіймання і переміщення важких речей, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Праця вагітних жінок і жінок, які мають неповнолітню дитину, регулюється законодавством.

1.11. Охорона праці неповнолітніх

Не допускається залучення неповнолітніх до праці на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах,

до нічних, надурочних робіт та робіт у вихідні дні, а також до підймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми, відповідно до переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, граничних норм підймання і переміщення важких речей, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Неповнолітні приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду.

Порядок трудового і професійного навчання неповнолітніх професій, пов'язаних з важкими роботами і роботами із шкідливими або небезпечними умовами праці, визначається положенням, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

Вік, з якого допускається прийняття на роботу, тривалість робочого часу, відпусток та деякі інші умови праці неповнолітніх визначаються законом.

ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Інтернет – лекція (2 год)

ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗП(ПТ)О

Мета:

Метою цього розділу є розгляд основних аспектів організації системи охорони праці на закладах професійної та професійно-технічної освіти, включаючи управління, служби охорони праці, обов'язки роботодавця та працівника, фінансування та стимулювання, регулювання в колективних договорах та угодах, а також процедури навчання та медичні огляди.

Завдання:

- ✓ Розглянути управління охороною праці та обов'язки роботодавця та працівника з охорони праці.
- ✓ Дослідити роль та організацію служби охорони праці у закладах професійної та професійно-технічної освіти.
- ✓ Вивчити процедури створення та функціонування комісії з питань охорони праці та проведення обов'язкових медичних оглядів працівників.
- ✓ Проаналізувати фінансування охорони праці, економічне стимулювання та відшкодування збитків, завданих порушенням вимог з охорони праці.

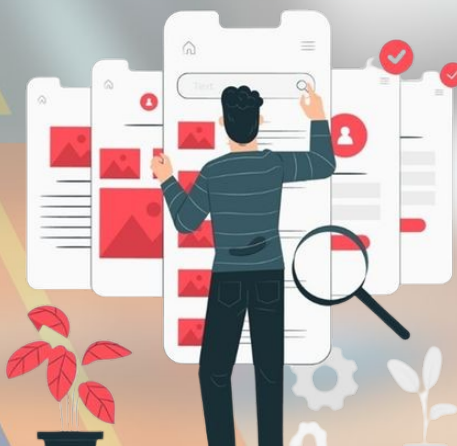
Зміст

- 2.1. Управління охороною праці та обов'язки роботодавця
- 2.2. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці
- 2.3. Служба охорони праці
 - 2.3.1 Система управління охороною праці в галузі освіти
 - 2.3.2. Відповідальні за охорону трудової діяльності в закладах професійної (професійнотехнічної) освіти
 - 2.3.3 Служба охорони праці в закладі професійної освіти
 - 2.3.4. Куточок з охорони праці в навчальному закладі
 - 2.3.5 Адміністративно-господарський контроль

- 2.4. Комісія з питань охорони праці
- 2.5.Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій
- 2.6.Навчання з питань охорони праці
- 2.6.1 Інструктаж з охорони праці на дистанційному навчанні
- 2.7. Фінансування охорони праці
- 2.8 Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді
- 2.9. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій
- 2.10. Економічне стимулювання охорони праці
- 2.11. Відшкодування юридичним, фізичним особам і державі збитків, завданих порушенням вимог з охорони праці

Питання для самоконтролю

1. Які обов'язки має роботодавець щодо управління охороною праці?
2. Які обов'язки покладені на працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці?
3. Що включає в себе служба охорони праці? Які є основні компоненти її роботи?
4. Як організується система управління охороною праці в галузі освіти?
5. Хто несе відповідальність за охорону трудової діяльності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?
6. Які медичні огляди є обов'язковими для працівників певних категорій? Як часто вони проводяться?
7. Які методи проведення навчання з питань охорони праці існують? Чи проводиться інструктаж на дистанційному навчанні?
8. Як здійснюється фінансування охорони праці на підприємстві?
9. Які процедури регулювання охорони праці включені у колективний договір чи угоду?
10. Як проводиться розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій?
11. Які існують методи економічного стимулювання охорони праці?

Самостійна робота:

Провести аналіз ефективності системи охорони праці на власному закладі освіти та запропонувати можливі шляхи покращення.

Підготувати презентацію з процедур навчання з питань охорони праці, яку можна використовувати для інструктажу працівників на дистанційному навчанні

Рефлексивне завдання:

Після завершення розділу, складіть рефлексивний запис, в якому висвітліть основні висновки та власне розуміння матеріалу, визначте переваги та недоліки системи охорони праці на закладі освіти, а також визначте можливі напрямки подальшого вдосконалення.

МАТЕРІАЛ ВИКЛАДУ

2.1.Управління охороною праці та обов'язки роботодавця

Роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

З цією метою роботодавець забезпечує функціонування системи управління охороною праці, а саме:

створює відповідні служби і призначає посадових осіб, які забезпечують вирішення конкретних питань охорони праці, затверджує інструкції про їх обов'язки, права та відповідальність за виконання покладених на них функцій, а також контролює їх додержання;

розробляє за участю сторін колективного договору і реалізує комплексні заходи для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;

забезпечує виконання необхідних профілактичних заходів відповідно до обставин, що змінюються;

впроваджує прогресивні технології, досягнення науки і техніки, засоби механізації та автоматизації виробництва, вимоги ергономіки, позитивний досвід з охорони праці тощо;

забезпечує належне утримання будівель і споруд, виробничого обладнання та устаткування, моніторинг за їх технічним станом;

забезпечує усунення причин, що призводять до нещасних випадків, професійних захворювань, та здійснення профілактичних заходів, визначених комісіями за підсумками розслідування цих причин;

організовує проведення аудиту охорони праці, лабораторних досліджень умов праці, оцінку технічного стану виробничого обладнання та устаткування, атестацій робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці в порядку і строки, що визначаються законодавством, та за їх підсумками

вживає заходів до усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів;

розробляє і затверджує положення, інструкції, інші акти з охорони праці, що діють у межах підприємства (далі - акти підприємства), та встановлюють правила виконання робіт і поведінки працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, на будівельних майданчиках, робочих місцях відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці, забезпечує безоплатно працівників нормативно-правовими актами та актами підприємства з охорони праці;

здійснює контроль за додержанням працівником технологічних процесів, правил поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, використанням засобів колективного та індивідуального захисту, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці;

організовує пропаганду безпечних методів праці та співробітництво з працівниками у галузі охорони праці;

вживає термінових заходів для допомоги потерпілим, залучає за необхідності професійні аварійно-рятувальні формування у разі виникнення на підприємстві аварій та нещасних випадків.

Роботодавець несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

При укладенні трудового договору про дистанційну роботу, про надомну роботу на роботодавця покладається обов'язок систематичного проведення інструктажу (навчання) працівника з питань охорони праці і протипожежної безпеки в межах використання таким працівником обладнання та засобів, рекомендованих або наданих роботодавцем.

Такий інструктаж (навчання) може проводитися дистанційно, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема шляхом відеозв'язку. У такому разі підтвердженням проведення інструктажу (навчання) вважається факт обміну відповідними електронними документами між роботодавцем та працівником.

При виконанні дистанційної роботи роботодавець несе відповідальність за безпечність і належний технічний стан обладнання та засобів виробництва, що передаються працівнику для виконання дистанційної роботи.

2.2 Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці

Працівник зобов'язаний:

дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства;

знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими

засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;

проходити у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди.

Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

При виконанні роботи за трудовим договором про дистанційну роботу, про надомну роботу працівник самостійно визначає своє робоче місце та несе відповідальність за забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на ньому, а роботодавець несе відповідальність за безпечність і належний технічний стан обладнання та засобів виробництва, що передаються працівнику для виконання дистанційної або надомної роботи. При виконанні роботи за трудовим договором про надомну роботу визначене працівником робоче місце має характеризуватися наявністю закріпленої зони, технічних засобів (основних виробничих і невиробничих фондів, інструменту, приладів, інвентарю) або їх сукупності, необхідних для виробництва продукції, надання послуг, виконання робіт або функцій, передбачених установчими документами.

2.3. Служба охорони праці

В установі з кількістю працюючих 50 і більше осіб роботодавець створює службу охорони праці відповідно до типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

В установі з кількістю працюючих менше 50 осіб функції служби охорони праці можуть виконувати в порядку сумісництва особи, які мають відповідну підготовку.

В установі з кількістю працюючих менше 20 осіб для виконання функцій служби охорони праці можуть залучатися сторонні спеціалісти на договірних засадах, які мають відповідну підготовку.

Служба охорони праці підпорядковується безпосередньо роботодавцю.

Керівники та спеціалісти служби охорони праці за своєю посадою і заробітною платою прирівнюються до керівників і спеціалістів основних виробничо-технічних служб.

Спеціалісти служби охорони праці у разі виявлення порушень охорони праці мають право:

видавати керівникам структурних підрозділів підприємства обов'язкові для виконання приписи щодо усунення наявних недоліків, одержувати від них необхідні відомості, документацію і пояснення з питань охорони праці;

вимагати відсторонення від роботи осіб, які не пройшли передбачених законодавством медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірки знань і не мають допуску до відповідних робіт або не виконують вимог нормативно-правових актів з охорони праці;

зупиняти роботу виробництва, дільниці, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва у разі порушень, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих;

надсилати роботодавцю подання про притягнення до відповідальності працівників, які порушують вимоги щодо охорони праці.

Припис спеціаліста з охорони праці може скасувати лише роботодавець.

Ліквідація служби охорони праці допускається тільки у разі ліквідації підприємства чи припинення використання найманої праці фізичною особою.

2.3.1 Система управління охороною праці в галузі освіти

Регулювання питань безпеки роботи та захисту здоров'я робітників завжди займає важливе місце у всіх галузях. Ці завдання – складова частина цілісної системи управління установою, організацією чи навчальним закладом, а також вони забезпечують контроль ризиків у сфері захисту здоров'я та трудової діяльності.

Процес навчання з охорони праці (далі – ОП) та життєдіяльності стосується кожного робітника установи відповідно до тематики їхньої роботи (громадської чи педагогічної). Його проводять за Типовим положенням (наказ Держнаглядохоронпраці № 15 від 26.01.2005 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text>).

Перевірку знань здійснює спеціальна комісія, її остаточний склад затверджує керівник навчальної установи. Основними формами перевірки знань є усне та письмове опитування.

2.3.2. Відповідальні за охорону трудової діяльності в закладах професійної (професійнотехнічної) освіти

Інструктаж із захисту трудової діяльності – важлива складова навчання. Колектив освітніх закладів періодично має його прослуховувати. Це стосується і процедури прийняття на роботу до закладу освіти, коли людина повинна ознайомитися із правилами безпеки.

Виділяють такі інструктажі з охорони праці:

- вступний;
- первинний;
- повторний;
- позаплай
- ;
- цільовий.

Саме *вступний інструктаж* має проводити *спеціаліст з ОП* в закладі освіти. Всі *інші* – зобов'язані забезпечувати безпосередньо *керівники робіт*. Саме вони мають вносити відповідні позначки в Журнал запису проведених інструктажів.

В освітній установі працюють над розробкою локального положення про процес навчання та інструктажі з ОП. Документацію має погодити керівник організації. Раз на 3 роки співробітники навчального закладу проходять перевірку знань з питань ОП. Допускати в робочий процес членів колективу, які не прослухали курс навчання та не склали випробування, – забороняється.

Нормативне підґрунтя охорони праці в закладах професійної освіти

Процес управління охороною праці в навчальному закладі передбачає виконання низки положень, що регулюються певними нормативними документами. Насамперед про ці питання йдеться у колективному договорі, який містить інформацію про права на певні пільги.

Згідно з Законом «Про освіту» № 1060-XII від 23.05.1991 р. на власника або керівника навчальної установи покладається обов'язок щодо дотримання вимог безпеки під час навчання, робочого процесу та виховательської діяльності. Держава є гарантом створення належних трудових умов, відпочинку, медичних послуг для науково-педагогічних кадрів.

Вимоги з ОП наведено в Законі «Про охорону праці» № 2694-XII від 14.10.1992 р., яким передбачено забезпечення відповідних санітарних умов та виробничої безпеки для робітників, а також дотримання ними цих норм у навчальному закладі.

«Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах» № 563 від 01.08.2001 передбачає, що органи управління сферою освіти контролюють організаційні засади роботи з ОП в навчальних закладах. Вони працюють над її покращенням у системі освітніх установ тощо.

Наказ про затвердження Положення про організацію охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах втратив чинність. Наразі є чинним «Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти», затверджене наказом МОН від 26.12.2017 № 1669

2.3.3 Служба охорони праці в закладі професійної освіти

Організація служби охорони праці в закладах освіти — надзвичайно відповідальне завдання. Адже основним завданням системи управління ОП (СУОП) є створення сприятливих умов для ефективної роботи всієї навчальної установи. До обов'язків служби охорони праці в навчальному закладі належать такі:

- складання планів робіт з безпеки та трудового захисту;
- створення важелів контролю з управління охороною праці в навчальному закладі;
- оцінка стану функціонування управління ОП;
- заклик робітників до дотримання необхідних вимог з ОП.

До планових перевірок навчальних установ комісією з питань ОП входить низка таких заходів:

- аудит ОП;
 - дослідження робочих умов;
 - оцінка технічного стану устаткування;
 - атестація на відповідність робочих умов умовам, що вказані у нормативноправових актах;
 - контроль за кадрами та їх роботою з обладнанням.
- Завдання керівника закладу освіти з питань охорони праці:
- спланувати роботи з охорони праці;
 - контролювати стан охорони праці;
 - оцінити стан охорони праці та функціонування системи управління охороною праці;
 - заохотити працівників дотримуватися вимог безпеки й охорони праці.

2.3.4. Куточок з охорони праці в навчальному закладі

Не слід ігнорувати облаштування куточків із наочним нагадуванням про такі правила:

- обережного поводження з електрикою;
- дорожнього руху;
- норми поведінки на воді або кризі;
- виявлення вибухо- та вогнебезпечних предметів і подальші дії, тощо.

Усі схематично-інформативні зображення мають бути естетично оформлені та розміщуватися у помітних для учнів і робітників закладу місцях.

Охорона праці в навчальних закладах включає в себе такі пункти:

- затверджуються та розробляються спеціальні положення з однойменних питань та відповідні інструкції відповідно до типів робіт та професійних особливостей, певні посадові інструкції з відповідним списком питань з ОП та нормативні акти;
- встановлюються певні вимоги щодо проведення робіт;
- розробляються правила поведінки в рамках виховного та навчального процесу.

Слід зазначити, що наочність допомагає в навчанні, тому вимоги з охорони праці в навчальному закладі краще продемонструвати відповідними схемами. Наприклад, евакуаційний план будівлі на випадок пожежі із зображенням найближчих виходів та вогнегасників.

Графічне зображення можна доповнювати текстами. Все це узгоджується з директором установи та з пожежною охороною. Схему евакуації потрібно розмістити на кожному поверсі будівлі, щоб її було легко відшукати очима. Час від часу мають проводитися відповідні навчання з метою відпрацювання правильних дій при пожежі й уникненню паніки.

2.3.5. Адміністративно-господарський контроль

Проводять щоденно, щомісяця, один раз на півріччя.

Щоденний контроль проводить, як правило, завідувач господарства або особа, відповідальна за охорону праці. Якщо виявили недоліки, відповідальний вживає заходів щодо їх усунення або ж повідомляє директора закладу.

Перевіряють:

- стан приміщень (наявність вогнегасників), робочих місць (наявність колективних засобів захисту, запобіжних пристроїв, огорож, справність і відповідність обладнання, інструментів вимогам охорони праці тощо);
- наявність інструкцій з охорони праці в приміщеннях.

Щомісячний контроль проводить комісія, до складу якої входять: відповідальний за охорону праці, представник трудового колективу з питань охорони праці (профком, громадський інспектор тощо).

Перевіряють:

- технічний і санітарний стан приміщень (освітлення, опалення, вентиляція тощо) та робочих місць

2.4. Комісія з питань охорони праці

На підприємстві з метою забезпечення пропорційної участі працівників у вирішенні будь-яких питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища за рішенням трудового колективу може створюватися комісія з питань охорони праці.

Комісія складається з представників роботодавця та професійної спілки, а також уповноваженої найманими працівниками особи, спеціалістів з безпеки, гігієни праці та інших служб підприємства відповідно до типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

Рішення комісії мають рекомендаційний характер.

2.5. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій

Роботодавець зобов'язаний за свої кошти забезпечити фінансування та організувати проведення попереднього (під час прийняття на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року. За результатами періодичних медичних оглядів у разі потреби роботодавець повинен забезпечити проведення відповідних оздоровчих заходів. Медичні огляди проводяться відповідними закладами охорони здоров'я, працівники яких несуть відповідальність згідно із законодавством за відповідність медичного висновку фактичному стану здоров'я працівника. Порядок проведення медичних оглядів визначається центральним

органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Роботодавець має право в установленому законом порядку притягнути працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності, а також зобов'язаний відсторонити його від роботи без збереження заробітної плати.

Роботодавець зобов'язаний забезпечити за свій рахунок позачерговий медичний огляд працівників:

за заявою працівника, якщо він вважає, що погіршення стану його здоров'я пов'язане з умовами праці;

за своєю ініціативою, якщо стан здоров'я працівника не дозволяє йому виконувати свої трудові обов'язки.

За час проходження медичного огляду за працівниками зберігаються місце роботи (посада) і середній заробіток.

2.6. Навчання з питань охорони праці

Працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи повинні проходити за рахунок роботодавця інструктаж, навчання з питань охорони праці, з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії.

Працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, повинні щороку проходити за рахунок роботодавця спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

Перелік робіт з підвищеною небезпекою затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

Посадові особи, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт, під час прийняття на роботу і періодично, один раз на три роки, проходять навчання, а також перевірку знань з питань охорони праці за участю профспілок.

Порядок проведення навчання та перевірки знань посадових осіб з питань охорони праці визначається типовим положенням, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

Не допускаються до роботи працівники, у тому числі посадові особи, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з охорони праці.

У разі виявлення у працівників, у тому числі посадових осіб, незадовільних знань з питань охорони праці, вони повинні у місячний строк пройти повторне навчання і перевірку знань.

Вивчення основ охорони праці, а також підготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці з урахуванням особливостей виробництва відповідних об'єктів економіки забезпечуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки, в

усіх навчальних закладах за програмами, погодженими із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці.

2.6.1 Інструктаж з охорони праці на дистанційному навчанні

Реєстрація інструктажу онлайн може бути у двох формах:

- письмовій — оформляють під час присутності педагогічного працівника в закладі освіти (збори, педрада тощо);
- електронній — обов'язково фіксують час проведення інструктажу. Підпис особи, яка проводила інструктаж, та особи, з якою проводили інструктаж, в електронній формі необов'язковий.

Щоб проводити інструктажі дистанційно, ви маєте установити наказом електронну форму журналу реєстрації інструктажів із питань охорони праці на робочому місці відповідно до додатка 6 до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 №15. А також визначити порядок відеозв'язку під час проведення інструктажів.

Основний документ, яким маєте керуватися при розробці інструкцій з охорони праці, - Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затверджене наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29.01.1998 № 9 (у редакції наказу Мінсоцполітики від 30.03.2017 № 526).

Після первинного, повторного, позапланового і цільового інструктажів проводять перевірку знань у формі усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевірку набутих навичок безпечних методів праці. Якщо результати перевірки після первинного, повторного чи позапланового інструктажів незадовільні, протягом 10 днів додатково проводять інструктаж і повторну перевірку знань. У разі незадовільних результатів перевірки після цільового інструктажу особу не допускають до виконання робіт (у цьому разі заборонено й повторну перевірку знань).

Як проводити інструктажі з охорони праці під час воєнного стану

В умовах війни деякі працівники виконують свої обов'язки віддалено. Однак, яку б форму роботи не обрав роботодавець — дистанційну чи надомну, — він зобов'язаний систематично проводити інструктаж працівника з питань охорони праці й протипожежної безпеки.

Відповідно до ст. 13 Закону про охорону праці інструктажі та навчання проводять у межах обладнання і засобів, які працівнику рекомендував або надав роботодавець та які працівник використовує.

Щоб підтвердити проведення інструктажу (навчання), роботодавець і працівник обмінюються відповідними електронними документами.

Трудовий договір про дистанційну роботу за згодою сторін може передбачати альтернативні способи ознайомлення працівників з наказами (розпорядженнями), повідомленнями, іншими документами роботодавця щодо їхніх прав та обов'язків. Сторони у трудовому договорі визначають засоби електронних комунікаційних мереж із накладенням удосконаленого електронного підпису або кваліфікованого електронного підпису (ст. 29 КЗпП).

Так само, як і у випадку проведення інструктажів на робочому місці, особа, яка проводить їх дистанційно, робить про це запис у Журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці.

Інструкції з охорони праці переглядають не рідше одного разу на п'ять років. Для професій або видів робіт з підвищеною небезпекою (наприклад, оператор (машиніст) котельні тощо) — один раз на три роки.

Якщо у зазначені строки умови праці працівників, для яких розробляють інструкції з охорони праці, не змінилися, то наказом можна продовжити дію інструкції на наступний строк.

Проект переглянутої інструкції з охорони праці узгоджує служба охорони праці закладу освіти. Якщо служби охорони праці немає — особа, відповідальна за охорону праці.

Інструкції з охорони праці затверджує директор наказом.

Реєструють інструкції у Журналі реєстрації інструкцій з охорони праці в закладі освіти, де записують таку інформацію:

При проведенні інструктажів керуються Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженим наказом МОН від 18.04.2006 № 304 (у редакції наказу МОН від 22.11.2017 № 1514).

Навчанню і перевірці знань підлягають усі без винятку працівники закладу освіти з урахуванням умов праці один раз на три роки.

У закладі освіти повинні бути такі документи:

- план-графік проведення навчання, затверджений наказом директора;
- перелік питань для перевірки знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників, затверджений наказом директора;
- протоколи перевірки знань.

Куточок з охорони праці сприяє пропаганді знань з охорони праці. Тому це один з інструментів для профілактики травматизму. Перевірте актуальність інформації у куточку. Зверніть увагу, чи містить він:

- загальну інформацію з охорони праці та безпеки життєдіяльності та інформацію про її стан у закладі та його структурних підрозділах;
- наочно представлені вимоги та положення з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- накази директора з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, терміни проведення інструктажів, розклад тощо.

2.7. Фінансування охорони праці

Фінансування охорони праці здійснюється роботодавцем.

Фінансування профілактичних заходів з охорони праці, виконання загальнодержавної, галузевих та регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, інших державних програм, спрямованих на запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, передбачається, поряд з іншими джерелами фінансування, визначеними законодавством, у державному і місцевих бюджетах.

Для підприємств, незалежно від форм власності, або фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від фонду оплати праці за попередній рік.

На підприємствах, що утримуються за рахунок бюджету, розмір витрат на охорону праці встановлюється у колективному договорі з урахуванням фінансових можливостей підприємства, установи, організації.

2.8 Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді

У колективному договорі, угоді сторони передбачають забезпечення працівникам соціальних гарантій у галузі охорони праці на рівні, не нижчому за передбачений законодавством, їх обов'язки, а також комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам, визначають обсяги та джерела фінансування зазначених заходів.

2.9. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій

Роботодавець повинен організовувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до положення, що затверджується Кабінетом Міністрів України за погодженням з всеукраїнськими об'єднаннями профспілок.

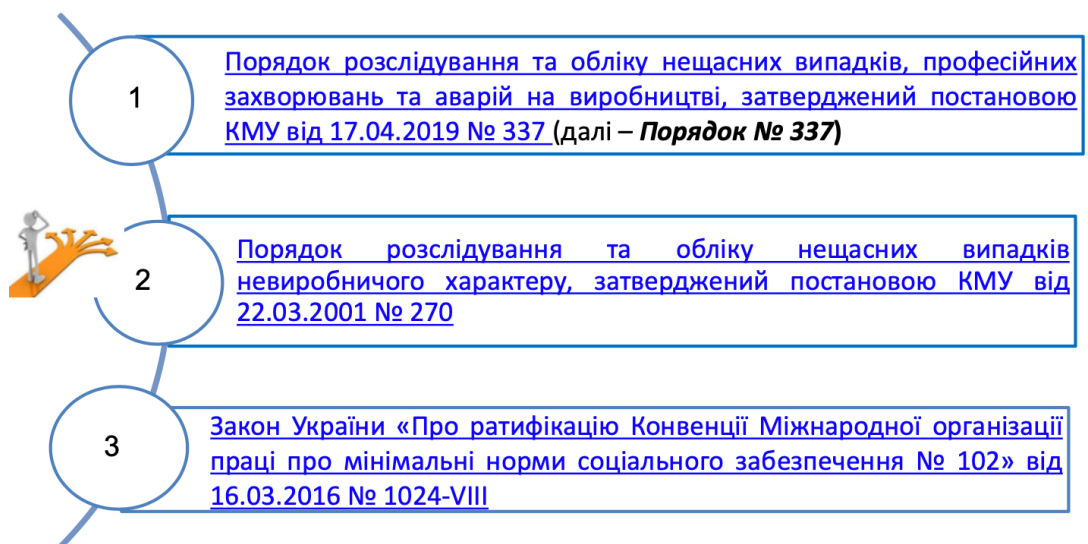
За підсумками розслідування нещасного випадку, професійного захворювання або аварії роботодавець складає акт за встановленою формою, один примірник якого він зобов'язаний видати потерпілому або іншій заінтересованій особі не пізніше трьох днів з моменту закінчення розслідування.

У разі відмови роботодавця скласти акт про нещасний випадок чи незгоди потерпілого з його змістом питання вирішуються посадовою особою органу державного нагляду за охороною праці, рішення якої є обов'язковим для роботодавця.

Рішення посадової особи органу державного нагляду за охороною праці може бути оскаржене у судовому порядку.

Додаткова інформація: Аналізуємо виробничий травматизм на підприємствах України за 2023 рік

Нормативна база. Розслідування нещасних випадків (НВ)

Випадки травмування, зникнення, смерті **військовослужбовців** унаслідок бойових уражень є **бойовими людськими втратами** і обліку як НВ не підлягають ([Інструкція про розслідування та облік нещасних випадків з військовослужбовцями, професійних захворювань і аварій у Збройних Силах України, затверджена наказом Міноборони України від 27.10.2021 № 332](#)).

2.10. Економічне стимулювання охорони праці

До працівників можуть застосовуватися будь-які заохочення за активну участь та ініціативу у здійсненні заходів щодо підвищення рівня безпеки та поліпшення умов праці. Види заохочень визначаються колективним договором, угодою.

При розрахунку розміру страхового внеску для кожного підприємства Фондом соціального страхування України, за умови досягнення належного стану охорони праці і зниження рівня або відсутності травматизму і професійної захворюваності внаслідок здійснення роботодавцем відповідних профілактичних заходів, може бути встановлено знижку до нього або надбавку до розміру страхового внеску за

високий рівень травматизму і професійної захворюваності та неналежний стан охорони праці.

Розрахунок розміру страхового внеску із застосуванням знижок та надбавок для кожного підприємства, передбачених частиною другою цієї статті, провадиться відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

2.11. Відшкодування юридичним, фізичним особам і державі збитків, завданих порушенням вимог з охорони праці

Роботодавець зобов'язаний відшкодувати збитки, завдані порушенням вимог з охорони праці іншим юридичним, фізичним особам і державі, на загальних підставах, передбачених законом.

Роботодавець відшкодовує витрати на проведення робіт з рятування потерпілих під час аварії та ліквідації її наслідків, на розслідування і проведення експертизи причин аварії, нещасного випадку або професійного захворювання, на складання санітарно-гігієнічної характеристики умов праці осіб, які проходять обстеження щодо наявності професійного захворювання, а також інші витрати, передбачені законодавством.

5. ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗП(ПТ)О

Мета:

Розгляд організації системи безпеки та управління ризиками в закладах освіти, включаючи аспекти тимчасового припинення чинності нормативно-правових актів, відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці, а також стан пожежної безпеки, електрогосподарства та утримання території.

Завдання:

- ✓ Розглянути процедури тимчасового припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці та їх вплив на заклади освіти.
- ✓ Вивчити поширення дії нормативно-правових актів з охорони праці на сферу трудового та професійного навчання.
- ✓ Дослідити відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці та шляхи її уникнення.
- ✓ Оглянути перелік документів, що регулюють питання охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах освіти.
- ✓ Проаналізувати стан пожежної безпеки, електрогосподарства та утримання території закладу.

Зміст

- 3.1. Тимчасове припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці
- 3.2. Поширення дії нормативно-правових актів з охорони праці на сферу трудового і професійного навчання
- 3.3. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці
- 3.4. Перелік документів, що регулюють питання охорони праці, безпеки життєдіяльності в закладі освіти
- 3.5. Стан пожежної безпеки в закладі освіти
- 3.6. Стан електрогосподарства
- 3.7. Утримання території закладу

Питання для самоконтролю

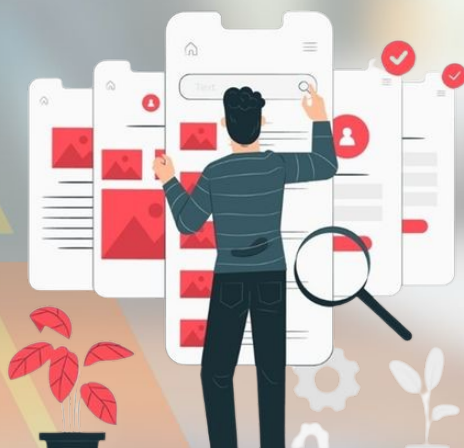
1. Ось деякі питання для самоконтролю до теми "Організація безпеки та управління ризиками в закладах освіти":

2. Які можуть бути причини тимчасового припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці? Як це може вплинути на безпеку в закладі освіти?
3. Які основні аспекти охорони праці включає розширення дії нормативно-правових актів на сферу трудового і професійного навчання?
4. Яка відповідальність передбачена за порушення вимог щодо охорони праці в закладах освіти?
5. Які документи регулюють питання охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах освіти? Як вони впливають на безпеку працівників та учнів?
6. Який стан пожежної безпеки в вашому закладі освіти? Які заходи приймаються для запобігання пожежам та рятування людей у разі надзвичайних ситуацій?
7. Як оцінюється та контролюється стан електрогосподарства в закладі освіти? Які заходи приймаються для запобігання аварій та забезпечення безпеки?
8. Які основні аспекти утримання території закладу впливають на безпеку працівників та учнів? Які заходи вживаються для забезпечення порядку та безпеки на території закладу?

Самостійна робота:

- ✓ Провести аналіз стану пожежної безпеки в вашому закладі освіти та запропонувати заходи щодо його покращення.
- ✓ Вивчити правила електробезпеки та визначити можливі загрози для закладу освіти.

- ✓ Розробити план утримання території закладу, включаючи прибирання та благоустрій.

Рефлексивне завдання:

Після завершення розділу, складіть рефлексивний запис, в якому визначите основні висновки щодо організації безпеки та управління ризиками в закладах освіти,

визначте ключові проблеми та запропонуйте можливі шляхи їх вирішення.

МАТЕРІАЛ ВИКЛАДУ

ТЕМА 3. Організація безпеки та управління ризиками в закладах освіти

Нормативно-правові акти з охорони праці - це правила, норми, регламенти, положення, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання.

Номенклатура документів з охорони праці

Рис. 3.1

Інструкції з охорони праці за видами робіт та професіями
Положення з охорони праці
Посадові інструкції
Накази з охорони праці
Документи з проходження медичних оглядів працівниками
Документи про проходження навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці
Матеріали розслідування відповідно виробничих та не виробничих нещасних випадків та аварій
Документи, що стосуються виконання робіт підвищеної небезпеки
Матеріали атестації робочих місць
Матеріали перевірок стану охорони праці

Матеріали із забезпечення персоналу спецодягом, спецвзуттям та іншими ЗІЗ
Матеріали із забезпечення працівників спеціальним харчуванням, молоком, миючими засобами
Матеріали із забезпечення працівників санітарно-побутовим обслуговуванням
Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом, реконструйованих та відремонтованих об'єктів та обладнання
Колективний договір, угода з охорони праці, використання коштів на охорону праці
Нормативна база
Листування, звернення, відповіді
Плани робіт з охорони праці
Звітність з охорони праці
Журнали з охорони праці
Облік роботи з охорони праці

Рис. 3.1. Номенклатура документів з охорони праці

3.1. Тимчасове припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці

У разі неможливості повного усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я умов праці роботодавець зобов'язаний повідомити про це відповідний орган державного нагляду за охороною праці. Він може звернутися до зазначеного органу з клопотанням про встановлення необхідного строку для виконання заходів щодо приведення умов праці на конкретному виробництві чи робочому місці до нормативних вимог.

Відповідний орган державного нагляду за охороною праці розглядає клопотання роботодавця, проводить у разі потреби експертизу запланованих заходів, визначає їх достатність і за наявності підстав може, як виняток, прийняти рішення про встановлення іншого строку застосування вимог нормативних актів з охорони праці.

Роботодавець зобов'язаний невідкладно повідомити заінтересованих працівників про рішення зазначеного органу державного нагляду за охороною праці.

3.2. Поширення дії нормативно-правових актів з охорони праці на сферу трудового і професійного навчання

Нормативно-правові акти з охорони праці є обов'язковими для виконання у виробничих майстернях, лабораторіях, цехах, на дільницях та в інших місцях трудового і професійного навчання, облаштованих у будь-яких навчальних закладах.

Організація охорони праці на зазначених об'єктах, а також порядок розслідування та обліку нещасних випадків з учнями і студентами під час трудового та професійного навчання у навчальних закладах визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки, за погодженням з відповідним профспілковим органом.

До учнів і студентів, які проходять трудове і професійне навчання (виробничу практику) на підприємствах під керівництвом їх персоналу, застосовується законодавство про охорону праці у такому ж порядку, що й до працівників підприємства.

3.3. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці

За порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, а також представників профспілок, їх організацій та

об'єднань винні особи притягаються до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної відповідальності згідно із законом.

3.4. Перелік документів, що регулюють питання охорони праці, безпеки життєдіяльності в закладі освіти

Під час перевірки готовності закладу освіти до нового навчального року слід мати такі документи:

статут закладу освіти (наявність і правильність оформлення розділу з охорони праці); матеріали щодо атестації закладу освіти (наявність висновку з охорони праці); правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників закладу освіти, що затверджені керівником; колективний договір (наявність розділу «Охорона праці», комплексних заходів з цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності; матеріали щодо їх виконання (акти) оформлюють 2 рази на рік); посадові інструкції з розділом з охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників закладу освіти з їхніми особистими підписами; наказ керівника закладу освіти про призначення відповідальних осіб (видається щорічно перед початком навчального року) за організацію роботи з питань цивільного захисту, охорони праці, безпеки життєдіяльності в закладі освіти і окремих структурних підрозділах (кабінети, лабораторії, майстерні, полігони тощо); наказ керівника закладу освіти про призначення відповідальних осіб за пожежну безпеку, стан безпеки будівель та споруд, електрогосподарства, газового господарства (якщо воно є в наявності), тепломережі, а також відповідальних з інших питань діяльності закладу освіти (за необхідністю); наказ керівника закладу освіти про проведення навчання та перевірки знань посадових осіб з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, яким затверджується склад комісії з перевірки знань посадових осіб закладу освіти з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності; протоколи засідання комісії з перевірки знань посадових осіб закладу освіти з охорони праці, безпеки життєдіяльності (оформляються один раз на 3 роки, новоприйнятих на роботу працівників – протягом місяця); посвідчення про перевірку знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності керівника закладу освіти, його заступників і членів комісії з перевірки знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності; план організаційно-технічних заходів щодо поліпшення стану умов і охорони праці, здоров'я працівників та учнів, слухачів (складається на календарний рік);

план заходів щодо забезпечення пожежної безпеки закладу освіти (складається на календарний рік); план заходів щодо попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму (складається щорічно перед початком навчального року); акти обстеження приміщень та інженерних комунікацій закладу освіти до початку навчального року та опалювального сезону (оформлюють щорічно перед початком навчального року); акт готовності закладу освіти до нового навчального року (оформлюють щорічно перед початком навчального року); акти-дозволи на проведення занять у спортивних залах (на спортивних

майданчиках) (оформлюють щорічно перед початком навчального року); акти-дозволи на проведення занять у кабінетах (лабораторіях) фізики, хімії, біології, інформатики, охорони праці, безпеки життєдіяльності (оформлюють щорічно перед початком навчального року); акти-дозволи на введення в експлуатацію устаткування в навчальних майстернях і лабораторіях (оформлюють щорічно перед початком навчального року); матеріали щодо проведення атестації робочих місць за умовами праці (оформлюються не рідше одного разу на 5 років); протоколи перевірки опору заземлення устаткування (оформлюються один раз на два роки); акти технічного обслуговування й перевірки внутрішніх пожежних кранів (оформлюються один раз на 6 місяців); журнал обліку первинних засобів пожежогасіння; акт обробки дерев'яних конструкцій горищного приміщення будинку вогнезахисним складом (оформлюють один раз на 3 роки); акти перевірки стану вогнезахисної обробки дерев'яних конструкцій горищного приміщення (оформлюють один раз на 6 місяців); перелік інструкцій з охорони праці (затверджується керівником закладу освіти); інструкції з охорони праці для всіх професій і видів робіт (переглядаються один раз на 3 роки для робіт підвищеної небезпеки, на 5 років – для інших робіт); журнали реєстрації інструкцій з охорони праці; журнал обліку видачі інструкцій з охорони праці; програма вступного інструктажу з охорони праці (затверджується наказом закладу освіти); програма первинного інструктажу з охорони праці на робочому місці (затверджується наказом закладу освіти); журнал реєстрації вступного інструктажу з охорони праці; журнал реєстрації інструктажів з охорони праці на робочому місці; журнал реєстрації інструктажів з учнями, слухачами, студентами з безпеки життєдіяльності (в кожному кабінеті, лабораторії, майстерні тощо); журнал реєстрації нещасних випадків з працівниками; журнал реєстрації нещасних випадків з учнями, слухачами, студентами; журнал обліку професійних захворювань (отруень).

3.5.Стан пожежної безпеки в закладі освіти

Пожежна безпека в закладі освіти забезпечується шляхом проведення організаційних і практичних заходів та використання технічних засобів, спрямованих на запобігання пожежам, забезпечення безпеки учасників освітнього процесу, зниження можливих майнових втрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі їх виникнення, створення умов для успішного гасіння пожеж.

У закладі освіти щорічно на початку навчального року наказом керівника затверджується протипожежний режим, що містить порядок: утримання шляхів евакуації; застосування відкритого вогню; використання побутових електронагрівальних приладів; проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт; проїзду та стоянки транспортних засобів; прибирання горючого пилу й відходів, зберігання промасленого спецодягу

та ганчір'я, очищення елементів вентиляційних систем від горючих відкладень; відключення від мережі електроживлення обладнання та вентиляційних систем у разі пожежі; огляду, зачинення приміщень, будівель після закінчення занять і роботи

закладу освіти; проходження посадовими особами навчання та перевірки знань з питань цивільного захисту, пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення; організації експлуатації і обслуговування наявних засобів

протипожежного захисту; проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного, а також навчального обладнання; скликання у разі виникнення пожежі членів пожежно-рятувального підрозділу добровільної пожежної охорони (за наявності), посадових осіб, відповідальних за пожежну безпеку, виклику вночі, у вихідні та святкові дні; дій у разі виникнення пожежі: порядок і спосіб оповіщення учасників

освітнього процесу, послідовність їх евакуації, виклику пожежно-рятувальних підрозділів, зупинки технологічного та навчального устаткування, вимкнення електроустановок, ліфтів, застосування засобів пожежогасіння тощо.

План евакуації оформлюється на кожен поверх будинку, затверджується керівником закладу освіти, підписується особою, яка відповідальна за пожежну безпеку будинку. Він повинен містити схему поверху, на якій наносяться шляхи й напрямки евакуації, місця розташування первинних засобів пожежогасіння, електричних щитків й засобів зв'язку. План вивішується на видному місці, він повинен вчасно переглядатися з урахуванням наявних умов.

У куточку пожежної безпеки повинні бути розміщені плакати про заходи пожежної безпеки, інструкція з пожежної безпеки, список добровільної пожежної дружини з їхніми обов'язками.

Під час перевірки закладу освіти з питань пожежної безпеки слід мати такі документи:

1) акти про укомплектованість внутрішніх пожежних кранів: внутрішні пожежні крани повинні бути укомплектовані рукавами й приєднаними до них стовбурами, розміщені в настінних шафах і опломбовані. У місцях з'єднання пожежного рукава із краном і зі стовбуром повинні бути гумові ущільнювальні прокладки. На дверцятах шафи повинен бути нанесений літерний індекс із порядковим номером і номер телефону найближчої пожежної частини (оформлюються закладом освіти);

2) акти про технічне обслуговування і перевірку працездатності внутрішніх пожежних кранів: внутрішні пожежні крани не рідше двох разів у рік (навесні й восени) повинні підлягати технічному обслуговуванню й перевірятися на працездатність шляхом пуску води, для чого вибирають два вище від усіх розташовані пожежні крани, розгортають пожежні рукави й повністю відкривають вентиля. Довжина компактного струменя повинна бути не менше 17 м. Після цього пожежні рукави просушують і перекичують на нове укладання. Інші пожежні рукави повинні перекичуватися на нове укладання також не рідше двох разів на рік

(оформлюються закладом освіти);

3) акти приймання вогнегасників після технічного обслуговування: споруди і приміщення закладу освіти повинні бути забезпечені вогнегасниками відповідно до норм;

4) акти про технічне обслуговування систем протипожежного захисту (СПЗ):

приміщення закладу обладнуються СПЗ відповідно до ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту»;

5) акти про стан горищ:

двері або люки горищ повинні бути постійно замкнені. На дверях або люках горищних приміщень повинні бути написи з визначенням місця зберігання ключів. Обробка дерев'яних конструкцій горищних приміщень вогнезахисним засобом повинна проводитися не рідше одного разу на 3 роки зі складанням акту. Перевірка стану вогнезахисної обробки повинна проводитись один раз на 6 місяців зі складанням акту (постійно діюча технічна комісія закладу освіти);

6) акти про стан зберігання фарб, лаків, розчинників й інших легкозаймистих рідин:

фарби, лаки, розчинники й інші легкозаймисті рідини повинні зберігатися в окремих будівлях - складах.

3.6.Стан електрогосподарства

Під час огляду електрогосподарства закладу освіти необхідно звернути увагу на такі заходи, що направлені на безпечну його експлуатацію:

наявність наказу закладу освіти про призначення відповідального за електрогосподарство, організацію навчання й перевірки знань з електробезпеки; навчання відповідального за електрогосподарство та електротехнічного персоналу закладу освіти повинно проводитися в спеціалізованому навчальному центрі із присвоєнням 4 групи електробезпеки один раз на три роки. Особи технічного персоналу, що виконують роботи, при яких може виникнути небезпека ураження електричним струмом, проходять інструктаж і перевірку знань один раз на рік за місцем роботи із присвоєнням I групи електробезпеки із записом у журналі реєстрації первинного інструктажу з охорони праці; наявність протоколів перевірки опору ізоляцій електромережі й заземлення устаткування, яка повинна проводитись один раз на два роки зі складанням протоколів. Недоліки, виявлені при перевірці опору ізоляції електромережі й заземлення устаткування, усуваються електротехнічним персоналом зі складанням акта або протоколу; стан електрощитових кімнат. Вхідні двері в електрощитову кімнату повинні бути постійно замкнені, оббиті з обох сторін жерстю із загином жерсті на торець дверей. На зовнішній стороні вхідних дверей повинно бути написано призначення приміщення, місце зберігання ключів і нанесений попереджувачий знак «Обережно! Електрична напруга»; стан електричних щитів. Усі електричні щити повинні постійно бути замкнені. На зовнішній стороні дверцят електрощитів має бути нанесено: порядковий номер щита, яка подається на щит напруга й попереджувачий знак «Обережно! Електрична напруга»; стан електромережі. Світильники повинні бути надійно підвішені до стелі й мати світлорозсіювальну арматуру. Комутаційні коробки мають бути закриті кришками. Корпуси й кришки електровимикачів і електророзеток не повинні мати відколів і тріщин, а також

оголених контактів і приводів. Усі електророзетки та пристрої слід промаркувати за номінальною напругою; відсутність нестандартних (саморобних) електронагрівальних приладів, повітряних ліній електропередачі й зовнішніх електропроводок, прокладених територією закладу освіти над горючими покрівлями, навісами й відкритими складами горючих матеріалів; наявність паспортів на електроустановки;

наявність освітлення території закладу освіти. На території мають бути освітлені пішохідні доріжки, входні двері, відкриті спортивні майданчики з підводкою електроживлення до стовпів підземним кабелем. Дверцята комутаційних люків на бетонних стовпах повинні бути постійно закриті.

3.7. Утримання території закладу

Підходи до будинку, в'їзди й входи на ділянку, проїзди й доріжки повинні мати тверде покриття. У літню пору всю ділянку за 1-2 години до приходу учнів, слухачів слід щодня прибирати, траву, квіти, чагарники, доріжки поливати водою. У зимовий час ігрові майданчики, доріжки, щаблі сходів мають щодня очищатися від снігу й льоду, а також посипатися піском.

Господарський майданчик, який слід ізолювати від інших зон, розташовувати поблизу харчоблока, повинен мати тверде покриття й окремий в'їзд із вулиці. Сміттєзбиральники мають бути закриті кришками й розміщуватися під накриттям, не ближче 25 м від будинку.

Всі колодязі на території повинні бути закриті кришками, а ями повинні мати огороження.

Територія закладу освіти повинна вчасно очищатися від горючих відходів, сміття, листя, сухої трави тощо. Сміття повинно систематично вивозитися з території, спалювати його на території забороняється.

Необхідно звернути увагу на стан карнизів на даху споруди закладу освіти. Наявність моху, порослих дерев та рослин на карнизах свідчать про вихід з ладу покрівлі даху, облицювання плиткою, а згодом і руйнування карнизів та стін.

6 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ

1. **Що є основним завданням законодавства України з охорони праці?**
 - а) Регулювання відносин між роботодавцем і працівником.
 - б) Забезпечення працівників спецодягом.
 - в) Забезпечення збереження життя і здоров'я працівників у процесі трудової діяльності.
2. **Яке право мають працівники при роботі у важких та шкідливих умовах?**
 - а) Додаткову відпустку.
 - б) Відмову від виконання роботи.
 - в) Пільги та компенсації.
3. **Що є обов'язковим для працівників перед початком роботи?**
 - а) Підписання індивідуального трудового договору.
 - б) Проходження інструктажу з охорони праці.
 - в) Надання інформації про стан здоров'я.
4. **Що входить до обов'язків служби охорони праці в закладах освіти?**
 - а) Проведення перевірок наявності технічного обладнання.
 - б) Організація інструктажів, навчання та контроль за дотриманням нормативів.
 - в) Розробка індивідуальних програм навчання для працівників.
5. **Які документи регулюють питання охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах освіти?**
 - а) Колективний договір та угода.
 - б) Державні стандарти освіти.
 - в) Нормативно-правові акти з охорони праці.
6. **Хто відповідає за організацію медичних оглядів працівників у закладах освіти?**
 - а) Адміністрація закладу.
 - б) Міністерство охорони здоров'я.
 - в) Сам працівник.
7. **Яке покарання може бути застосоване за порушення вимог з охорони праці?**
 - а) Відшкодування збитків роботодавцю.
 - б) Тимчасове відсторонення від роботи або адміністративний штраф.
 - в) Довічне позбавлення права працювати.
8. **Що потрібно для забезпечення пожежної безпеки у закладах освіти?**

- a) Регулярний огляд території.
- b) Наявність вогнегасників та плану евакуації.
- c) Проведення додаткових навчань для учнів.

9. Який документ визначає порядок дій у разі нещасного випадку?

- a) Колективний договір.
- b) Положення про розслідування нещасних випадків.
- c) Закон «Про охорону праці».

10. Що є головною метою управління ризиками в закладах освіти?

- a) Зменшення економічних витрат на охорону праці.
- b) Забезпечення безпечних умов праці для всіх учасників процесу.
- c) Регулярний контроль стану приміщень.

7.МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тема 1. Основи законодавства з охорони праці: права та заходи безпеки

1. Що включає в себе визначення понять і термінів в галузі охорони праці?
2. Яка є сфера дії законодавства України з охорони праці? Які законодавчі акти входять у цю сферу?
3. Які основні аспекти охорони праці регулює законодавство?
4. Яка є державна політика в галузі охорони праці? Які основні принципи вона включає?
5. Які права надаються працівникам на охорону праці під час укладання трудового договору?
6. Які права мають працівники на охорону праці під час виконання роботи?
7. Які пільги і компенсації надаються працівникам за важкі та шкідливі умови праці?
8. Якими засобами забезпечується безпека працівників на робочому місці?
9. В яких випадках працівникам надається відшкодування шкоди за ушкодження здоров'я або смерть?
10. Які особливості охорони праці відносно жінок?
11. Які заходи передбачені для охорони праці неповнолітніх працівників?

Тема 2. Організація охорони праці в закладах освіти

1. Які обов'язки має роботодавець щодо управління охороною праці?
2. Які обов'язки покладені на працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці?
3. Що включає в себе служба охорони праці? Які є основні компоненти її роботи?
4. Як організується система управління охороною праці в галузі освіти?
5. Хто несе відповідальність за охорону трудової діяльності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти?
6. Які медичні огляди є обов'язковими для працівників певних категорій? Як часто вони проводяться?
7. Які методи проведення навчання з питань охорони праці існують? Чи проводиться інструктаж на дистанційному навчанні?
8. Як здійснюється фінансування охорони праці на підприємстві?

9. Які процедури регулювання охорони праці включені у колективний договір чи угоду?
10. Як проводиться розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій?
11. Які існують методи економічного стимулювання охорони праці?

Тема.3 Організація безпеки та управління ризиками в закладах освіти

7. Ось деякі питання для самоконтролю до теми "Організація безпеки та управління ризиками в закладах освіти":
8. Які можуть бути причини тимчасового припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці? Як це може вплинути на безпеку в закладі освіти?
9. Які основні аспекти охорони праці включає розширення дії нормативно-правових актів на сферу трудового і професійного навчання?
10. Яка відповідальність передбачена за порушення вимог щодо охорони праці в закладах освіти?
11. Які документи регулюють питання охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах освіти? Як вони впливають на безпеку працівників та учнів?
12. Який стан пожежної безпеки в вашому закладі освіти? Які заходи приймаються для запобігання пожежам та рятування людей у разі надзвичайних ситуацій?
13. Як оцінюється та контролюється стан електрогосподарства в закладі освіти? Які заходи приймаються для запобігання аварій та забезпечення безпеки?
14. Які основні аспекти утримання території закладу впливають на безпеку працівників та учнів? Які заходи вживаються для забезпечення порядку та безпеки на території закладу?

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА

1. Які нові знання та навички ви здобули під час курсу з охорони праці в умовах воєнного стану?
2. Як ці знання можуть бути корисними в реальному житті та професійній діяльності?
3. Які аспекти курсу виявилися найбільш корисними чи цікавими для вас і чому?
4. Які аспекти вимагають додаткового вивчення або розширення знань?
5. Які конкретні кроки ви плануєте зробити для вдосконалення своїх знань та навичок в цій області?

8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Аварія-надзвичайна подія в технічній системі, не супроводжується загибеллю людей, при якому відновлення технічних засобів неможливо або економічно недоцільно (відповідно до діючих нормативно-правових актів аварія - це руйнування споруд та (або) технічних пристроїв, неконтрольовані вибухи і (або) викиди небезпечних речовин). (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Акт про нещасний випадок на виробництві-офіційний документ, що його складає комісія з розслідування нещасного випадку, внаслідок якого працівник згідно з медичним висновком втратив працездатність щонайменше на один день, або виникла необхідність перевести його на іншу (легшу) роботу терміном щонайменше на один день, або в разі його смерті. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Аналіз ризиків-це процес визначення й оцінки можливих ризиків, що виникають на робочому місці. Це може включати вивчення документації, проведення спостережень та інших досліджень з метою ідентифікації можливих загроз.(Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Безпека-стан, за якого явища, процеси й об'єкти, не можуть завдати шкоди, несумісної зі здоров'ям та життям людини, її благополуччям. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Безпека виробничого обладнання-це здатність технічних систем зберігати безпечний стан при виконанні заданих функцій в умовах , регламентованих нормативною документацією. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Безпека життєдіяльності (БЖД)-це галузь знання та науково-практична діяльність, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний

навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Безпека праці-це стан, в якому працівники не знаходяться в небезпеці під час виконання своїх обов'язків. Безпека праці включає у себе попередження травматизму та захист працівників від шкідливих факторів. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Безпечна відстань-найменша відстань між людиною і джерелом небезпечного і (або) шкідливого впливу, на якій цей вплив відсутній або не перевищує допустимого рівня. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024)).

Безпечні умови праці-це умови, при яких ризики травм та інших травматичних ушкоджень зведені до мінімуму. Це може включати в себе безпечне обладнання робочих місць, встановлення процедур безпеки та надання необхідного навчання працівникам з техніки безпеки. Забезпечення безпечних умов праці є важливим елементом заходів з профілактики травматизму та забезпечення безпеки працівників. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024)).

Вибух-процес надзвичайно швидкого горіння , що супроводжується швидким наростанням тиску і має велику руйнівну здатність. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024)).

Виконання трудових обов'язків-трудова діяльність за встановленими нормами, правилами та інструкціями. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024)).

Вимоги безпеки (праці)-вимоги, встановлені актами законодавства, нормативними і проектними документами, правилами та інструкціями, виконання яких забезпечує безпечні умови праці та регламентує поведінку працівника. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024)).

Випробування при прийнятті на роботу-це перевірка відповідності працівника роботі, яка йому доручається. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від

2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Виробнича санітарія-це система організаційних і технічних заходів, що запобігають дії шкідливих виробничих чинників на організм людини або зменшують цю дію. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Виробнича травма-травма, що сталася внаслідок дії виробничих чинників. (ДСТУ 2293:2014 Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. Наказ Міністерства розвитку України від 02 грудня 2014 р. № 1429 з 2015–05–01.URL: <http://surl.li/rfkao>).

Виробниче приміщення-замкнений простір у будівлях і спорудах, призначений для трудової діяльності людей. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Виробниче середовище-це середовище, в якому людина здійснює свою трудову діяльність. Воно містить комплекс підприємств, організацій, установ, засобів транспорту, комунікацій тощо. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Виробничий травматизм-явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Внутрішній трудовий розпорядок- це система регульованих трудових правовідносин, що складаються між роботодавцем і працівником (колективом працівників) усередині підприємства (установи, організації) у процесі праці і забезпечують здійснення суб'єктивних прав та виконання обов'язків усіма його учасниками. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Вогнестійкість-це здатність будівельних конструкцій зберігати свої робочі функції і властивості під дією високих температур пожежі. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Гігієна праці-галузь практичної і наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівників у його обумовленості умовами праці і на цій основі обґрунтовує заходи і засоби щодо збереження і зміцнення здоров'я працівників, профілактики несприятливого впливу умов праці. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Гігієнічна характеристика умов праці-визначення і оцінка стану умов праці (робочого місця, виробничого середовища, трудового процесу) щодо відповідності їх державним санітарним нормам, правилам, гігієнічним нормативам. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Гігієнічний норматив-науково обґрунтований і офіційно регламентований рівень шкідливого чинника, перевищення якого може призвести до захворювань або інших несприятливих наслідків для людини і оточуючого природного середовища. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Гігієнічні вимоги-комплекс вимог до об'єкта дослідження, які унеможливають прояви його шкідливого впливу на здоров'я людини та навколишнє середовище. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Горіння-складний фізико-хімічний процес, що супроводжується виділенням теплоти і випромінюванням світла. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Гранично допустима концентрація (ГДК, ГДУ)-концентрація шкідливої речовини у повітрі робочої зони, діяння якої незалежно від наявності інших шкідливих чинників, що не перевищують нормативів при роботі встановленої тривалості, протягом всього трудового стажу не призведе до захворювання або іншого відхилення у стані здоров'я як самого працюючого так і його нащадків. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Державний нагляд за охороною праці-діяльність уповноважених державних органів і посадових осіб, що спрямована на забезпечення виконання органами виконавчої влади, суб'єктами господарювання і працівниками вимог актів законодавства та інших нормативно-правових актів про охорону праці. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Державні міжгалузеві та галузеві нормативні акти про охорону праці-правила, стандарти, норми, положення, інструкції та інші документи, яким надано чинність правових норм, обов'язкових для виконання. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Життєве середовище-другий елемент системи «людина — життєве середовище», її об'єкт. Життєве середовище є частиною Всесвіту, де перебуває або може перебувати в даний час людина і функціонують системи її життєзабезпечення. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>)

Законодавство про охорону праці-це нормативні акти, які регулюють питання безпеки та здоров'я працівників на робочому місці. Це включає правила та норми, які регулюють умови праці, вимоги до обладнання та засобів захисту, а також відповідальність за порушення цих правил. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>)

Засіб захисту (працівника)-засіб, призначений для запобігання або зменшення впливу на працівника небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Засіб індивідуального захисту(ЗІЗ) -пристрій , що забезпечує захист організму людини від небезпечних і шкідливих виробничих чинників. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Засіб колективного захисту (працівників)-засіб захисту, конструктивно і (або) функціонально пов'язаний з виробничим обладнанням, виробничим процесом, виробничим приміщенням (будівлею) або виробничим майданчиком. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон.

науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Захист працівників-це процес забезпечення безпеки та здоров'я працівників під час виконання їх обов'язків. Це може включати застосування засобів індивідуального захисту, навчання та інструктування з техніки безпеки та відповідне обладнання робочих місць. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Заходи з попередження ризиків-це конкретні дії, які вживаються для зменшення ризиків на робочому місці. Це може включати зміну процесів виробництва, надання належної інструкції з техніки безпеки та забезпечення необхідних засобів захисту. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Здоров'я-стан фізичного та психічного благополуччя людини, в тому числі відсутність хвороб і фізичних вад. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Знак безпеки праці-Знак, призначений для попереджування працівників про можливу небезпеку, заборону або припис певних дій, а також для інформування про розміщення об'єктів, використання яких пов'язано із унеможливленням або зниженням наслідків дії небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Зона дихання-простір у радіусі 50 см від обличчя працівника. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Катастрофа - надзвичайна подія в технічній системі, що супроводжується загибеллю людей. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>)

Категорія робіт-розмежування робіт за тяжкістю праці, напруженістю, ступенем професійної небезпеки (шкідливості). (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Колір безпеки-Установлений колір, призначений для привернення уваги працівника до окремих елементів виробничого обладнання і (або) будівельної конструкції, які можуть бути джерелами небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників, а також до засобів пожежогасіння і знаків безпеки. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Культура безпеки життєдіяльності населення-це сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Медичне протипоказання-наявність в організмі працівника анатомо-фізіологічних відхилень або паталогічних процесів, які перешкоджають виконанню певної роботи. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Медичний огляд-огляд працівників спеціальною комісією лікарів з обов'язковими лабораторними, клінічними і функціональними дослідженнями з метою визначення можливості допущення до виконання конкретної роботи, (до професії) за станом здоров'я. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Мінімізація ризиків-це процес прийняття заходів для зменшення рівня на робочому місці, оцінка ризиків їх впливу на працівників та середовище праці, а також визначення заходів з їх усунення. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Надзвичайна подія-подія, що відбувається зазвичай короткочасно і володіє високим рівнем негативного впливу на людей, природні та матеріальні ресурси. До надзвичайної події відносяться великі аварії, катастрофи та стихійні лиха. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Надзвичайна ситуація (НС)-це обстановка на певній території, що склалася в результаті аварії, небезпечного природного явища, катастрофи, стихійного чи іншого лиха, які можуть спричинити або спричинили за собою людські жертви, шкоду здоров'ю людей або навколишньому природному

середовищу, значні матеріальні втрати і порушення умов життєдіяльності людей. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Напруженість праці-ступінь емоційного навантаження на організм при виконанні трудового процесу, що вимагає переважно інтенсивної роботи мозку при отриманні і переробці інформації. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Небезпека-подія, умова або ситуація, яка існує в навколишньому середовищі і здатна призвести до фізичної, психічної, моральної шкоди та поранень різного ступеня (навіть до смертельних). (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Небезпечна зона-простір, у якому можлива дія на працівника небезпечного і (або) шкідливого виробничого чинника. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Небезпечний (виробничий) чинник-виробничий чинник, вплив якого на працівників гострого отруєння або іншого раптового різкого погіршення здоров'я або до смерті. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Непрацездатність-повна чи часткова втрата загальної або професійної працездатності внаслідок захворювання, нещасного випадку або вродженої фізичної вади. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Нещасний випадок-дія небезпечного чинника на організм під час виконання працівником трудових обов'язків, унаслідок чого виникає травма. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Нещасний випадок на виробництві-раптове погіршення стану здоров'я чи настання смерті працівника під час виконувannya ним трудових обов'язків внаслідок короткочасного (тривалістю не довше однієї робочої зміни) впливу небезпечного або шкідливого чинника. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці.

Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Нещасні випадки невинного характеру-не пов'язані з виконанням трудових обов'язків травми, у тому числі отримані внаслідок заподіяних тілесних ушкоджень іншою особою, отруєння, самогубства, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою, травми, отримані внаслідок стихійного лиха, контакту з тваринами тощо (далі-нещасні випадки), які призвели до ушкодження здоров'я або смерті потерпілих. *(ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).*

Основне місце роботи-це місце роботи, де працівник працює на підставі укладеного трудового договору, де знаходиться (оформлена) його трудова книжка, до якої вноситься відповідний запис про роботу. *(ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).*

Охорона здоров'я працівників-комплекс заходів, спрямованих на збереження здоров'я працівників з урахуванням категорії виконуваних робіт та виробничого середовища. *(ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).*

Охорона праці-це система законодавчих актів і відповідних соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів, що забезпечують безпеку людини, збереження її здоров'я і працездатності в процесі праці. *(ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).*

Оцінка ризиків-це процес визначення потенційно небезпечних факторів. *(ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).*

Переважає право на укладення трудового договору-це право, яким протягом року може скористатися працівник, звільнений у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці (в тому числі реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників), у разі поворотного прийняття на роботу, якщо власник або уповноважений ним орган провадить прийняття на роботу працівників аналогічної кваліфікації. *(ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц.*

Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Періодичний медичний огляд-медичний огляд працівників, який проводять з установленною періодичністю з метою виявлення ознак виробничо зумовлених захворювань, а також патологічних станів, що розвинулися протягом трудової діяльності та перешкоджають продовженню роботи за певним фахом. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Підвищення свідомості про безпеку праці-це процес надання працівникам необхідної інформації та навчання з техніки безпеки для підвищення їх свідомості про ризики та способів їх управління. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

План евакуації під час аварії-документ, у якому вказані евакуаційні шляхи й виходи, встановлені правила поведінки людей, а також порядок і послідовність дій персоналу, який обслуговує об'єкт на випадок аварії (повинен переглядатися 1 раз на 3 роки). (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Планування ризиків-це процес визначення потенційних ризиків та прийняття заходів для їх управління. Це може включати підготовку планів евакуації та надання інструкцій з техніки безпеки. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Побутове середовище-це середовище проживання людини що містить сукупність житлових будівель, споруд спортивного і культурного призначення, а також комунально- побутових організацій і установ. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Подія-подія, що складається з негативного впливу з заподіянням шкоди людським, природним і (або) матеріальних ресурсів. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Пожежа-неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розвивається в часі і просторі і є небезпечним для людей, матеріальних цінностей та навколишнього середовища. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та

визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Пожежна безпека-це розділ охорони праці, що вивчає теорію процесів горіння, основні поняття та визначення в цій сфері, розробляє систему попередження пожеж та заходи пожежного захисту. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Пожежна профілактика-комплекс організаційних заходів та технічних засобів спрямованих на запобігання можливому виникненню пожежі чи зменшення її негативних наслідків. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Пожежовибухонебезпечність речовин-це сукупність властивостей, що характеризують їх здатність до виникнення й поширення горіння. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Попередній медичний огляд-медичний огляд, який проводиться під час влаштування на роботу для визначення початкового стану здоров'я претендента та його відповідності конкретно обраній професії. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Постійне робоче місце-робоче місце, на якому працівник перебуває половину або більшу частину свого робочого часу (понад дві години безперервно). (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Право на працю-це гарантована державою можливість громадянина заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Працездатність-це здатність людини до активної діяльності, що характеризується можливістю виконання роботи і функціональним станом організму в процесі роботи. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01.

Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Працівник-це фізична особа, яка безпосередньо власною працею виконує трудову функцію згідно з укладеним з роботодавцем трудовим договором (контрактом) відповідно до закону. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Професійна захворюваність-явище, що характеризується сукупністю професійних захворювань. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Професійна небезпека (шкідливість)-небезпека, яка може виникнути під час виконання роботи та призвести до травми, хвороби або смерті. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Професійна реабілітація-поновлення професійної працездатності. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Професійна хвороба; професійне захворювання-патологічний стан людини, обумовлений надмірним напруженням організму, або дією шкідливого виробничого чинника під час трудової діяльності. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Професійне отруєння-гостра або хронічна інтоксикація викликана дією шкідливого хімічного чинника в умовах виробництва. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Травматизм (грец.trauma-рана) -це порушення анатомічної цілісності організму або його функцій унаслідок раптової короткочасної дії будь-якого зовнішнього чинника (механічного, хімічного, термічного і ін.), у результаті чого настає тимчасова або постійна втрата працездатності. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Професійний відбір-сукупність заходів, метою яких є відбір осіб для виконання певного виду трудової діяльності за їхніми професійними знаннями,

анатомо-фізіологічними і психологічними особливостями, станом здоров'я та віком. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Професійні захворювання-захворювання причиною якого є дія шкідливого чинника в умовах виробництва, підтверджена в установленому законом порядку. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Профілактика травматизму-це комплекс заходів з метою попередження травм та інших травматичних ушкоджень на робочому місці. Ці заходи можуть включати в себе визначення потенційних ризиків та небезпек на робочому місці, навчання працівників правилам техніки безпеки, встановлення безпечних процедур роботи та забезпечення відповідного обладнання і заходів індивідуального захисту. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Рациональний режим праці і відпочинку-співвідношення періодів роботи і відпочинку , за яких висока продуктивність праці поєднується з високою і стійкою працездатністю людини без ознак надмірної втоми, протягом можливого тривалого періоду. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Ризик небезпеки-це імовірність події (подій), яка (які) є небезпечною (-ими). Ризик небезпеки є критерієм реалізації небезпеки. ризиків на робочому місці. Це може включати застосування нових технологій, зміну умов праці, навчання працівників та забезпечення відповідного обладнання та засобів захисту. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Ризикоорієнтована охорона праці-це підхід до охорони праці, який полягає у виявленні, оцінці та мінімізації можливих ризиків на робочому місці. Основна мета полягає в забезпеченні безпечних та здорових умов праці. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>)

Роботодавець-це юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ чи її представництво) або самозайнята особа, яка використовує найману працю фізичних осіб на підставі укладених трудових договорів (контрактів) та несе обов'язки із сплати їм заробітної плати, а також нарахування, утримання та сплати податку на доходи фізичних осіб до бюджету, нарахувань на фонд оплати праці, інші обов'язки, передбачені законами. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Робоча зона-визначений простір, у якому розташовано робочі місця постійного або непостійного (тимчасового) перебування працівників. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Робоче місце-місце постійного або тимчасового перебування працівників в процесі трудової діяльності. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Робочий час-це час встановлений законом, протягом якого відповідно до правил внутрішнього розпорядку або іншого, прийнятого на підприємстві порядку, працівник має виконувати доручену йому працю, або службові обов'язки. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Самозаймання-це процес горіння, що виникає через тепло, яке утворюється в речовині в наслідок само ініційованих екзотермічних процесів. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Система стандартів безпеки праці(ССБП) -це комплекс взаємопов'язаних стандартів спрямованих на забезпечення безпеки, збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Стихійне лихо-надзвичайна подія, пов'язане зі стихійними явищами на Землі і призвело до руйнування біосфери, техносфери, до загибелі або втрати здоров'я людей. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>)

Строковий трудовий договір – це трудовий договір, укладений на визначений строк, встановлений за погодженням сторін. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Техніка безпеки – це система організаційних і технічних заходів і засобів, спрямованих на відвернення впливу на працюючих небезпечних виробничих чинників. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Тимчасове робоче місце – робоче місце, на якому працівник перебуває менше половини або меншу частину (менше двох годин неперервно) тривалості щоденної роботи (зміни). (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Травма – людини або його функцій внаслідок дії чинників зовнішнього середовища. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Травмонебезпечний фактор – негативний вплив на людину, який призводить до травми або смерті. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>)

Трудова діяльність (людини) – реалізація цільової функції, сформованої потребами суспільства, здійснювана у певній організаційно-правовій формі господарювання. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Трудове каліцтво – втрата здоров'я працівником внаслідок виробничої травми. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Трудовий договір – це угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства,

установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Тяжкість праці-характеристика трудової діяльності людини, яка визначає ступінь залученості до роботи м'язів та відображає фізіологічні витрати внаслідок фізичного навантаження. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Умови праці-сукупність чинників виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Управління ризиками-це процес вживання заходів для зменшення ризиків та забезпечення безпеки працівників. Це може включати визначення пріоритетів, планування та виконання заходів з мінімізації ризиків, контроль за їх ефективністю та оцінка результатів. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Фізіологія праці-це розділ гігієни праці , що вивчає зміну функціонального стану організму людини під впливом виробничої діяльності і розробляє фізіологічно обосновані засоби організації трудового процесу, що сприяють попередженню втоми і підтримуванню високого рівня працездатності. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Характер праці-особливості трудового процесу (тяжкість, напруженість, монотонність і ін.), що здатні при відповідних умовах чинити несприятливу дію на здоров'я людини і її працездатність. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfka0> (дата звернення: 04.03.2024).

Шкідлива речовина-це та, яка при контакті з організмом людини у випадку порушення вимог безпеки і гігієни праці може викликати захворювання або відхилення у стані здоров'я як в процесі контакту з нею, так і у віддалені

строки життя сучасного і наступного поколінь, що визначаються сучасними засобами. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Шкідливий (виробничий) чинник-виробничий чинник, вплив якого за певних умов може призвести до захворювання, зниження працездатності і (або) негативного впливу на здоров'я нащадків. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

Шкідливий фактор-негативний вплив на людину, яке призводить до погіршення самопочуття або захворюванню. (Маслова О.В., Гончарова І.П. Ризикоорієнтовні підходи в охороні праці: електронний навчальний курс / О.В. Маслова, І.П. Гончарова, Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2023. 76 с. URL: <http://surl.li/rfkca>).

Шкідливий чинник-виробничий чинник, що здатний чинити негативний вплив на працездатність і стан здоров'я аж до виникнення професійного захворювання. (ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. На заміну ДСТУ 2293-99 ; чинний від 2015-05-01. Вид. офіц. Київ : Націон. науково-дослід. інститут, 2015. 13 с. URL: <http://surl.li/rfkao> (дата звернення: 04.03.2024).

9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Геревенка Андрія Михайловича за:

Мобільний телефон: +38 (050) 55-29-707

Електронна пошта: gerevenkoandrey@ukr.net, gerevenkoandrey@gmail.com

Youtube канал: [Welding technology by Andrii Herevenko](#)

Youtube канал: [Rock climbing by Andrii Herevenko](#)

Соціальна сторінка: <https://www.facebook.com/andreygerevenko>

10.ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Андріїв, В. В., & Ніколаєва, Л. В. (2023). До питання оптимізації трудових відносин в умовах запровадження воєнного стану.
2. Гранчак, В. М. "РОБОЧИЙ ЧАС В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ." *Упорядник* (2023): 86.
3. Полукаров, Ю. О., Мітюк, Л. О., Качинська, Н. Ф., & Лановенко, А. В. (2022). Специфіка прав працівників у період воєнного стану.
4. Хімінець, Віталій Євгенійович. "Організація охорони праці під час воєнного стану." *Редакційна колегія* (2022): 200.
5. Цимбалюк, Олена Вікторівна. "Зміни у законодавстві з охорони праці під час воєнного стану." *Редакційна колегія* (2022): 204.

Закон України

1. Кодекс законів про працю України. № 322-VIII від 10.12.1971 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
2. Закон України «Про колективні договори та угоди» №3356-XII від 01.07.1993р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>.
3. Закон України «Про оплату праці» № 108/95-ВР від. 24 березня 1995 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95- %D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text).
4. Закон України «Про відпустки» N 505/96-ВР від 15.11.96.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96- %D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text).
5. Закон України «Про охорону праці». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
6. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу.: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_1999_09_23/an/73/T991105.html.

Інтернет-ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://rada.gov.ua>
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dsp.gov.ua>

Навчальне видання

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

***Розробник:** Геревенко Андрій Михайлович старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО "УМО" НАПН України*